

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZÁKLADNÍ RYSY IRACIONALISMU A VOLUNTARISMU

- ✧ odmítají přesně vymežující systémy kantovské a hegelovské provenience
- ✧ orientují se na jedince a na jedinečný prožitek, odmítají úlohu rozumu
- ✧ jako osoby jsou často poznamenáni ztrátou rodičů, úzkoprsou výchovou, nedůvěrou k životu, druhému pohlaví, pesimismem jako životním postojem

ARTHUR SCHOPENHAUER

(1788-1860), narozen v Gdaňsku, měl být podle otce vůle obchodníkem, po smrti otce studia v Göttingen, habilitace v Berlíně, od r. 1831 v ústraní ve Frankfurtu nad Mohanem, až 6 let před smrtí se stal módním filozofem, ovlivnil Nietzscheho, Bergsona, Wagnera, Manna, celoživotní rozpor mezi pohrdáním společností a touhou po uznání

Dílo: „Svět jako vůle a představa“ 1819

- ✧ obraz světa je pouze má představa, intelekt je jen sluha vůle (naše soudy o světě vznikají málokdy z jasného poznání)
- ✧ hnací silou světa neuvědomělá světová vůle, individuální vůle člověka se jí slepě podřizuje (viz partnerská láska)
- ✧ život = utrpení: nouze nebo nuda, osamocení, zápas, smrt
- ✧ východisko není ani poznání (čím více víš, tím silněji trpíš) ani sebevražda (světová vůle si vytvoří nové ztělesnění) ani umění (to je jen únik, snaha zapomenout, nevidět)
- ✧ jedinou možností je popření vůle - rozplynutí já (ve smyslu indické tradice)
- ✧ hodnocení: objevil význam nevědomí, ovšem jeho myšlenky projevem charakteru (zvláště soudy o ženách, dětech, lásce), žil v zasetí úzkostí, egoismu, neschopen navázat hluboký osobní vztah (přátelství, lásku)

SØREN KIERKEGAARD

(1813-1855), narodil se a žil v Kodani, otec zoufalý ze ztráty manželky a dětí, jejichž smrt si vykládal jako Boží trest za své zlořečení Bohu (rouhání), v tomto prostředí K. vyrůstal a byl jím poznamenán, 1840 ruší zasnuby s milovanou ženou a volí si utrpení jako životní úděl, tvrdě pracuje, vydává svá díla vlastním nákladem pod pseudonymem, budí dojem zahaleče, ale pod touto uměle budovanou fasádou se skrývá odhodlaný zápas nitra o smysl života, 42letý se zhroutl a umírá

Díla: „**Pojem úzkosti**“

„**Nemoc k smrti**“

„**Strach a chvění**“

„**Cvičení v křesťanství**“

- ♣ „sókratovský“ způsob filozofování: tázat se, zneklíňovat, umožnit najít vlastní pravdu konkrétnímu člověku
- ♣ hovoří vždy o individuálním, zvláště v etice, v protikladu ke Kantovi tvrdí, že životní problémy se neřeší z obecných principů, ale mají podobu konkrétních otázek - existenciálních problémů
- ♣ existence: nejnítější jádro konkrétního člověka, rozumovým poznáním neuchopitelné, mající možnost sama sebe zjasňovat, zakoušet své pravé naplnění i celou tragiku a paradox života rozepjatého k smrti
- ♣ autentický způsob života: zainteresované vášnivé odhodlání žít
- ♣ neautentický způsob života: spekulativní neosobní uvažování
- ♣ úzký vztah ke křesťanství, snaha otrást povrchním křesťanstvem, víra je skok důvěry do autentické existence

FRIEDRICH NIETSCHE

(1844-1900); syn evangelického pastora, jako 5letý ztratil otce, vychováván výlučně ženami podle norem úzkoprsé a přísné morálky, studia klasické filologie Bonn, Lipsko, mimořádný profesor v Basileji 24letý, progresivní paralýza následkem pohlavní nákazy, postupně šílenství, dožívá v péči své sestry

Díla: „**Zrození tragédie z ducha hudby**“

„**Filozofie v tragickém období Řeků**“

„**Nečasové úvahy**“

„**Radostná věda**“

„**Tak pravil Zarathustra**“

„**Antikrist**“

„**Ecce homo**“

- ♣ svět je nesmírná vyvíjející se síla pracující beze ztrát - ve svém celku stále stejná
- ♣ svět je vůle k moci a nic víc, i subjekt je vůle k moci a nic víc (vazba na Schopenhauera)
- ♣ přehodnocení hodnot - morálka pánů: silných, prosazujících svou vůli proti morálce otroků: slabochů, síla=špatnost
- ♣ podstatou života je individuální vůle k životu, život je přemáháním slabosti a slabých

- ♣ židovství a křesťanství zahájilo vzporu otrocké morálky v dějinách - vášnivá kritika: bůh musí zemřít, aby mohl žít nadčlověk
- ♣ nadčlověk - silný jedinec, bere svůj osud do svých rukou, konstruuje nové hodnoty podle své vůle
- ♣ přehodnocení hodnot a nastolení morálky pánů předchází nihilistická etapa – zhroutení starého řádu
- ♣ hodnocení: nebyl systematický filozof, spíše geniální bojovník, bystrý psychologický postřeh odhalující každou přetvářku, ale rozpolcený (vášnivý odpor k hodnotám, jejichž sílu na sobě cítil) a v posledních letech šílený, inspiroval mnoho myslitelů a myšlenkových proudů od teologie až k politickým ideologiím (nacismus)

Seznam zdrojů:

CORETH E., EHLEN P., SCHMIDT J. *Filosofie 19. století*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2003, 224 s. ISBN 80-7182-157-8.

HÖFFDING H., KRÁL J. *Přehledné dějiny filosofie*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství České grafické unie a. s., 1947, 346 s.

KUNZMANN P., BURKARD F. P., WIEDMANN F. *Encyklopedický atlas filosofie*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidových novin, 2001, 265 s. ISBN 80-7106-339-8

STÖRIG H. J. *Malé dějiny filozofie*. 3. vyd. Praha : Zvon, 1993, 559 s. ISBN 80-7113-058-3.